

Suburbia

L E C T U R E

ՔԱՐԵՔԵԿ, ԱԶԳԵՅԻ, ԲԱԼՈՒՄԵԿ ԵՒ ՍՈՒՏՏԵԿ

Տարեկան գին կանխիկ Ղուղղուշ 100 :

Այս Լրագիրը ամեն երկու շաբթի օրեւը կը հրատարակուի. Ի Պօջևսն դուք սա գացած Լրագիրերուն Փոստացին ծափը առնոցին վրայ է

Digitized by srujanika@gmail.com

10. The following table shows the number of hours worked by each employee.

ԲԱՐԵՎԵՐ

ԱՅՐԻՔԻ ԼՈՒԺԵՐ

ՊՈԼԻՍ 6 ՄԱՐՏ

Ենցեալ հինգշաբթի օրը, վետրվար 23, բարեկութիւն ինքնակալը և մեծաղօր տէրութեան բոլոր նախարարները և մեծամեծ պաշտօնատէրերը թէրուանէն դնացին. և ծովային զինուորութեան մէջ ծառայելով ժամանակնին լըմբնցընող զօրաց իրենց երկիրը դառնալու համար հրաման տրուելուն սովորական հանդէսը կատարեցաւ: Հրաման առնադ զինուորներուն շատը Սաման և Ամինակ և Տրապիզոն երթալու ըլլալով՝ մեծաղօր տէրութիւն առնեց ամէն մէկը իրենց հայրենեացը մօտ եղող յիշեալ նաւահանգիստներէն մէկը տանիլ ձգելու համար էւելի ճէպիտ անուն շոգենաւը յատկացոյց: Ծավային զօրքերէն էփ աղէկ մարդիկ ալ որոնց զինուորական ծառայութեան պարտաւորեալ ժամանակնին լըմբնցած ըլլալով կընային իրենց ուրիշընկերներուն պէս հայրենիքնին դառնալու հրաման առնել, աւելի ընտրելի սեպեցին իրենց զինուորական ծառայութիւնը շարունակել և մեծաղօր տէրութեան առատ խնամքը անմիջապէս վայելել, քանի թէ իւրեանց տունը դառնալ: Եւ ասոր համար ըրած աղերսնին ալ սիրով ընդունուեցաւ:

— Յարձրապատիւ փոխարքային խորհրդական
(միւսդէշար) Պուտատ էֆէնտին՝ որ ժամանակէ
մը ՚ի վեր ռուսաց տէրութեան Պետրոսք մայ-
րաքաղաքը կը գտնուէր մեծազօր տէրութեան կող-
մէն գեսպանական գործով, ռուսաց Տիւհամէլ
զօրապետին հետ մէկ տեղ փետրիլար 16 ին (4 ին)՝
Պուդունու Եաչ մայրաքաղաքը հասեր են։ Պուդ-
րէշի բնակիչներն ալ կը յուսան որ՝ նոյն մեծապա-
տիւ պաշտօնատարը փետրիլար 29 ին (17 ին) իրենց
քաղաքը կուգայ, Տիւհամէլ զօրապետէն քանի մի
օր եաքը։ Արժանայարդ Ահմէտ Վէֆիք էֆէնտի-
ին Ճամբան կըսպասէին Եէրկեց, փետրիլար 29 ին
ուստի կը կարծուի որ հիմայ Պուդրէշ հասած է։

— Երցաւ հրսկչաբետի օրը, վետրվար 23, Վու-
տանդնուռազօլիս նառը խայրու դրանը մօտ մրա-
խու ճամփսի մղկիթին եաւեւները հրգեհ մը պատա-
հեցաւ : Ճամանսակը ցերեկ ըլլալով շուտ մը ա-
մէն կողմէն մարդկի հասան . որով միայն բըռըն-
կած տունը այրելով կրակը մարեցաւ . շըջակայից
շատ վնաս մը չեղաւ :

— զորեքաբթի գիշեր, փետրվար . 22. Պէյօղը
լսւ մէկ եւրոպոցիի գալրատան մը մէջ գողեր մը-
տան : Հոն գտնուողները արթընցեր և իրարու-
ժայն տուեր էին . բայց գողերը զինեալ ըլլալով
մարդ չէ համարձակեր վրանին երթալու , և ասոնք
աներկիւղ իրենց մինչեւ այն ատենը ժողված բա-
ներնին առնելով ելեր գացեր են :

— **Փետրվար 23,** հինգշաբթի օրը մարդ մը կ'եր. Թայ Պէյօլլու ինկիլիզի գեսպանին բնակարանին մօտերը մէկ տան մը գուռը կը չալէ : Կերուը երկու եղացը կան եղեր . ասոնք գուռը բանալ չեն ու զեր . մարդը քանի մի անգամ զարնելէն ետքը երբ կը տեսնէ որ չեն բանար , գուռը բռնի կտորելու կ'ըլլայ : Այն ատենը յիշեալ երկու եղացը մէկը կ'ինջնայ և կամայ ակամայ գուռը կը բանայ : Դու ու ը չալող մարդը՝ գուռը բացուելուն պէս ձեռքի պաճակը գանակը բացողն փորը կը խօթէ :

Օարնուռղը իսկցն կը մռնի , և զարնողը կը փախ-
չի : Աստիճանութեան մարդիկ ետք են այս շա-
րագործը բըոնելու . բայց տակաւին ձեռք չան-
ցաւ :

— Աէկ չարագործ մը ԱՇմէտ անուն, որ խոհակերի (աշջիկ) քաղլ կը բանէր, կաստանդնուապօլսու առը ին-չը թաղին կողմերը մէկ տուն մը կրակ կը ձգէ . որպէս զի տունը բարձնկած ատենը երբ ամէն մարդ իր ինչքը ազատելու ետեւէ կ'ըլլայ . այս ալ խել մը բան յափշտակէ : Ի՞արեքազդաբար աղէկ ժամանակին իմացուելով կրակ ձգողին ալ բռնուեցաւ և քաղաքապահին (ղապթիէին) առեանը տարուեցաւ : Ի՞անը քննութեան տակ ձգելէն և իւր բերնէն ալ ստուգելէն ետքը վճռեցին որ մէկ տարի ոտնակապով (բռանկայով) բանաը դրուի , և հասարակապետութեան պիտանի գործերուն բռնի ծառայութիւն ընել տրուի , և տարիէն ետքը բանտէն հանուի և անմիջապէս իւր երկիրը խրկուի , մէկ մըն ալ կաստանդնուապօլիս չի դառնալու պայմանաւ :

— Փետրվար 27 երկուշաբթի օրը, կրտսենդղ
նուազուսոյ Ֆիդրիակ գրանք կողմը որմնագիրները
մէկ աւերակ մը նորոգելու համար հիմ փորած ա-
տեննին պէտք եղած զգուշութիւնները ըրած չը-
լալովնին՝ յանկարծ հինուց եղած պատը կը փլւի.
և քանի մի հոգի ներքին կը մնան. ոմանք մեռան
և ոմանք սախտեցան:

— Ուուսաց կոստանդնուպօլսոյ գեսաբանատան
առաջին թարգման խանչքրի պէջը կը բուպա ճա-
նապարհորդութիւն մը ընելու ելած էր : Ետ
գաւնալուն Ճամբան հիւանդանալով լիզմիր ելաւ
որ հոնքանի մի օր կենաց և իրեն անձինը դարման
ընէ : Բայց հիւանդութիւնը հոն սատականալով
նոյն քաղաքին մէջ մեռեր է :

— Այս տարուան ցուբող՝ որուն կոստանդնուպոլաց մէջ և զվարկայները ըրած վիստները լրագրոս նախընթաց թիւերուն մէկին մէջ գրած եմք, ուրիշ տեղեր ալ վիստներ շատ ըրած է : Տէնիզլիի Դայալըդ ըստուած թաղը մէկ տաճկի մը երեք ամ սուան տղայ՝ օրանին մէջ սառեր մեռեր է . և յայտնի է որ՝ օրանին մէջ տղայ պատկեցընեն նէ՝ վրան ալ աղէկ կը գոցեն . և բաց տեղ ալ չեն գըներ . մանաւանդ ցուբոտ ատեն . այլ սենեակի մը մէջ կ'ըլլայ : Այսանկ զգուշութիւններու մէջ ալ տղուն ցրտէն պաղիլլ կը հասկըցընէ թէ որքան ցուբոտ ըրեր է այն տեղ : Նոյն գաւառուէն գիւղի մը մէկ տան մը մէջ տաճկի կնիան մը ուառիլ ալ կը պատմուի : Տէնիզլիէն երեք ժամ հետու գալըդ պէտք ըստուած կիրճը 500 ոչխար և մէկ մըն ալ հովիւ սառիլլ զարմանալի նորալուր մը չէ . որովհետեւ տեւ ասոր նման անդամները պատմեսինք : Յանե

առև ասով սամա ապամասսըլ պատասցրոք : Դասի
մի ճամբորդ՝ ծախելու համար բուրդ կը տանին ե-
զեր . բայց ցրտոյն սաստկութենէն իմանալով որ
ճամբան ուշանալուն մէջ վտանգ կայ . և խելքեր-
նին կտրելով որ՝ այն բեռնաւորեալ անասուննե-
րուն ծանր քալուածքը զիրենք վտանգէն պիտի չա-
ղատէ , բուրդերը ճամբուն վրան ծգեցին . միայն
անասունները առին , մօտ եղած գեղերը վազելով
գացին և աղատեցան : Վաղեն ալ ասոնց օգուտ
ըրած կ'ըլլաց :

— Այս ծովի եղերը Միլէհն միևնույն Պաթում
միջոցը եկած ձիւնին բարձրաւթիւնը մինչեւ տառ
սլն և երկու թիղ հասեր է . այն տեղերը գտնու-
ած դիւղերուն մէջ ձիւնին ծանրաւթենէն և խո-
նաւութենէն սախտելով քանի մի տուն փլեր են :
Եօթն հոգի աշ որ Աճառայէն Պաթում կուդային

Ճիւնի տակ թաղուելով խեղդամահ եղեր են :
— Զմերանս սկիզբները Պէրութ քաղաքը սա

անձեւ գալով շատ վնասներ ըրաւ, տուներ
և խանութներ և մառաններ՝ (մաղաղաներ) կրիսէց,
աներու պատեր փլցուց. մէջը գտնուած կահ կա-
րասիքները աւրբասպէց. և այն տեղի ծեր մար-
դիկ կը պասմէին որ այսպէս բան իրենց կենացը
մէջ առկէց առաջ պատահած ըլլալը չեն յիշեր:

Ե՞նձրեւին հետ կոյծակ և սրոտում ալ պատահ է եղաւ . և նցին քաղաքին ելլեփի թաղը Նիքօլաքի Վէճաղի անուն հուսամի մը տունը կոյծակ զարկաւ կինը կոյծակէն մեռաւ . և աղջկանը թեւին և հանդերձին ալ կոյծակ դպաւ , բայց անվեաս ազատեցաւ :

Դեկտեմբերի մէջ պատահած մրրիկներուն ա-
տենը Աքեայի նաւահանգիստին առաջը հինգ նաւ-
ցամաքը զարկին ու խորտակեցան . որոց երեքը տա-
ճիկ և երկուքը յոյն նաւապետներու էին :

Յունվարի մէջ՝ Պայազիսի գաւառուին սպարսից
սահմանին մօտ ֆալւ կու ըստուած տեղը Պարս-
կաստանէն եկող կարաւանի մը քառասուն և հինգ
ձի և երեք ալ ձիու տէր (քիրածձի) ցուրտին չեղի-
մանալով սառեցան : Ենկէց երեք օր ետքը նոյն
գաւառին արեւմուտան կողմերը բակէր կէպիլլ ըս-
տուած տեղը եօթն ձի սառեցան :

— Յաւնվար 20 ին ելած մըրբիկին՝ Եշանի Եշրա-
սիմոս անուն հտում նաւապետի մը 300 քիլէնոց
նաւը Գուշ առասիի առաջ ցամաքը զարկաւ ու
խորտակեցաւ :

Ղանհկ խել մը նաւերու ցամաք զարնել և խոր-
տակիլ կամ սախտիլ, և շատ ալ ընչից կորուստ կը
պատմեն դուրսէն եկած նամակներէն առնելով
տաճկական լրագիրները։ Ուրիշ տեղեր եղած վը-
նասներն ալ կը բուպայի օրագիրներուն մէջ կը կար-
դամք . և ընդհանրապէս սա կը գտնեմք որ՝ այս տա-
րի սկզբէն անձրեւը, ետք հովը և ձիւնը և սա-
ռցցը և ցուրտը ամէն տեղ սովորականէն աւելի
սասափի եղած են : Կը ատնիք առեւտրականի մէջ
ալ քիչ շատ փոփոխութիւններ կը պատճառեն :
Խնչքուլ լեցուն նաւեր ընկըսմբալով այն ընչիցը կո-
րու եղած տեղերուն կարօտութիւնը երկար կը
քչէ, և ընչիցը գինը կը սուղնայ : Իշխնը և բօրեու-
խնչը անանկ երկիրներու յատուկ բերքեր են՝ որ
այն տեղերը սասափի ցուրտ ըլլալը սովորական չէ .
այս տարի այն տեղերն ալ շատ ցուրտ և սառն ըլ-
լալով իշխնի և բօրեուխնչ ծառերը վնասեցան, աւ-
րուեցան . և ասկէց պատճառեցաւ այս պտուղնե-
րուս սղութիր : Շայց սասափի ձմեռը սա աղջկուին
ալ ունի որ, արմատիքը (զահրէն) և սրողեղջնները
առաստ կը լլան . թէ որ պաղատու ծառերը ծաղիկ
բանալէն ետքը սառելով կամ հովից թօթվաւելով
չի վնասաւին նէ :

— Կաշառքներուն և ընծայներուն վերնտլուն և
ուրիշ հարկաւոր բարեկարգութեանց փայօք ան-
ցածները մեծազօր տէրութեան կողմանէ հրատա-
րակուած հրովարտակը Պրուսա քաղաքը ինչ հան-
գեստվ կարդացուիլը, և բոլոր զինուորական և քա-
ղաքական և տէրութեան եկամախց գործակալներ-
ուն հանգիստաւոր երդում ընելլ անցած շրթու-
թագրսց 4 թուովը ծանուցինք:

Նայի առ իմով նայն հանդեսը կտարարուեք է
նաև Իզմիր, Կարէնէ, և Աթլանիկ: Տարձրասպա-
տիւ Խալիլ և Խամացիլ և Ծիլա փաշացները ամեն
մէկը իրենց իշխանութեանը տակը գանուած մեծ
ու պվտիկ պաշտօնատէրները ժողվելով տէրութե
հրամարատկը կարգացեր, և հրամարատկին բարե-

կարդ հրամանները անվախտ պահելու համար բոլոր գործակալաց երդում լնել տուեր են, ինչպէս որ արքունի կարդադրութիւնն ալ կը պահանջէր :

— Եսկէց ժամանակ մը առաջ երեք հոռոմ իշա-
րաշամի կողմերը գտնուելով՝ ուրիշի վաստակով
հարստանալու վարպետութիւնը էփ աղէկ բանե-
ցուցեր էին : Համ գարապլուաէն Աչյիտ Ուհամ
մէտ անուն մէկու մը 300 կտոր Խրպըզզի քար ծա-
խեր էին չի բանուած անդամանդ (էլմաս) և ըսե-
լով, և մարդուն 31.000 զուռուշը առեր էին :
Համ քաղաքի դատարանի գրադիրներէն խաթկա-
նօք շատ դրամ առած էին . և այս յանցանքներ-
նուն համար ալ կոստանդնուպօլիս խրիուած էին :
Ուէ հոս և թէ Պէրութք քաղաքին դատարանը քըն-
նուելով իմացուեցաւ որ՝ ասկէ տարի մը առաջ
ալ կոստանդնուպօլսց պալտի թաղք բնակող կար-
կանդակագործ (պէօրէկձի) Ահմէտ անուն մէկէ
մըն ալ խաթկանօք 10.000 զուռուշ են առեր : Քա-
ղաքապահ (զապթիէ) ատեանը յայտարար գրով
այս բաներս արդարութեան վճռոց ատեանին ի-
մացուց . և անկէց ալ վճռական հրաման ելաւ որ՝
առած ստակնին տէրերուն տրուի . և իրենք ալ
ոտնակապով մինչեւ մէկ տարի հասարակաց օգտա-
կար գործոց ծառայութիւն ընեն :

— Փետրվար 10 ին , որ յունաց եկեղեցին սըր բայն Դարալամպոսի քահանային տօնը կը կատարէ և կիրակի կը բռնէ , Դարէնէ քաղաքի մօս գիւղերէն յոյն քահանայ մը առտուանց կանուխ մութն ու լուսուն ձին կը հեծնայ մէկ ուրիշ մօտաւոր գեղ մը երթալու և հոն պատարագելու : Ետեւէն երկուք ալ առնաւուտ ճամբայ կ'իյնան . մէ կը ձիով և միւսով քանիլով : Դամբան թաւուտ (սըրն լըխ) անտառի մը մօս կուգան նէ՝ մէկէն ատրճանակ մը (բիշով) կը նետուի , և քահանայն կապարեայ գնուակով մը ձախ կուշտէն կը զարնուի : Ետրէն գնուակի մըն ալ չի բռնուելու համար քահանայն ձին վաղեցընել կ'ըսկըսի . բայց գէշ տեղէ զարնուած ըլլարվ շատ չի քշէր , իր ուժը պակսելը կ'իմանայ , վէրբը հասկընալու համար ձիէն վար կ'ինջնայ : Ի՞ն ատենը վերսյիշեալ երկու առնաւուտները ձեռքերնին մէկ մէկ ատրճանակով վրան կուգան . քահանայն կ'աղացէ որ իր կենացը չի դըսէին . առնավուտները ձին կ'առնեն , վիրաւորեալ քահանայն մինակ հոն կը ձգեն կ'երթան , մեռնիլը կամ կենդանի մնալը վիրաւորելցն բաղդին թողլով : Ուրիշ ճամբորդներ կուգան , քահանայն կը վերցընեն Դարէնէ կը բերեն որ բժիշկներու ձեռք պէտք եղած գարմանը ըլլուի : Դարման ընող բժիշկը Պ . Կալլիա , կը յուսայ որ քահանայն կը բժշկուի : Դարէնէի յունայ մետրապօլիսը այս դիպուածոյս վրայօք տեղւոյն կառավարութեանը մէկ ծանուցական աղերսագիր մը տուաւ . կառավարութիւնը իսկցն ամէն դին պահապան զօրք հանեց յանցաւորները գտնելու :

ΕΠΣΕΡΦΗ ΛΟΓΙΣΤΗ

ԳԱԶՂԱԼ : 1848 թուին նոր հասարակապեաւութիւն է առաջականացնելը կարծեաւութիւն եղած ժամանակը՝ ֆռանսոզները կարծեաւութիւն ատենը ամէն կերպ անսահման աղասութիւն պիտի վայելեն, այս որդիքիս վրայ նոր դարագլուխի մը հասած սեպեան զիրենք. և այս աղասութեանս համար Փարիզու մէջ ուրիշ տեղեր ալ աղասութիւն ծառեր տնկեցին: Իրաւութիւն կ'ըլլայ կարծելը թէ բոլը ֆռանսուները այսպէս կը կարծէին. այս կարծիքս ընտլը ըլլայ ըլլը շատուոր ալ չէին, բայց խոռովայշը մորդիկին. շատերը և խելացիները կ'ըսէին և մինչեւ հիշ կ'ըսեն թէ հասարակապետական կառավարութիւնը մեղ յանկարծակի կոխեց: Այս խոռքս քառօր առիթ եղած է նէ՝ ազգային ժողովայն մէջն ալ ուցուած է և ամէն անդամին ձախակողմեաններ որ վերի գրուած կերպով հասկըցուած աղատուեանը պաշտպան են, տրուունջ հանած են: Բայց մակուան Ֆռանսոզի կառավարութիւնը քանի անգամ այս հասարակապետականներուն վնասը եսած ըլլալով, մանաւանդ անցած յունիսի մէջ, ուղեն ամէն կերպով առոր առաջը առնել յարդը տրելով. և առոր համար քանի մը ճամբաններ բըռուցին: Ասոնց մէկն եղաւ աղասութիւն ծառերը եղած էին ոքը վերցընել, կորրատել. և սատիկանութիւնը ունվարի մէջ սկսած էր այս բանս 'ի գործ դնել. սոց ասոր վրայ տեղ տեղ ծանր ու թեթեւ խոռութիւն և շփոթութիւն հանողներ եղան: Փարիզու մէջ աղասութիւն ծառ մը՝ բարձի նօրի առավարակը տնկուած էր. և Փարիզու արքեպիսկոպոսը որ մէկ քաղաքական շփոթի մը մէջ զարնը ըլլով 1848 թուին մեռած ըլլալուն համար իր հատակ շատ յարդի է ֆռանսոզներուն մէջ, ոյս առս օրհնած էր. որովհետեւ եկեղեցին և կրօնը էկ և օրինաւոր կերպով հասկըցուած աղատուեաւութիւնը չմերժելի լցուղի մըն աղատու կ'ըլլայ: Բայց այս հնաբըս միայն կ բանաւոր լրեած ծառ աղատու կ'ըլլայ: Բայց այս հնաբըս միայն կ բանաւոր լրեած ծառ աղատու կ'ըլլայ: Կ'ըլլավար 4 ին առանց ծառը կորուեցաւ. և այն բանուորը՝ ուն ինչպէս որ կ'երեւի, այն օրուան ծառին պահանութեան կարդն եկած էր, պահպաննելու բան չդըտնելով ծառին տաշուքները ծախելու ելուատ գնող եղան, մինչեւ մէկ պղտիկ կորը մէկ անդիքի ծախուեցաւ. և ասանիկով 100 ֆռանսի փ ստակ ժողվեց: Այն ծառը որ այս կերպով շապան բան մը սեպուած էր, կորուելի եղած էր, դրիշ ծառերն ալ կորուեցան: Բայց մէկ բլուած տեղը տնկուած աղատութեան ծառերը կըտլը առ անց շփոթութեան չեղաւ: Կամօրիսիկ բապետը անցնելի իրէն հասարակապետական բութ բազմութիւն ետեւէն ինալով հալածեցին իրը, մինչեւ հարկ եղաւ մէկ տուն մը մնանել. և մնը վերնացարդիկն ուրիշ տուն անցնելով անկեց լցոց ելաւ ձին հեծաւ. վաղցընելով աղբային ժողովը գնաց: Ասոր փախչելը բաւական չեղուած աղատութեան ծառերը կ'ըլլայ: Հանդարտեցընելու մանաւանդ թէ եւ վիլեւու ալ. կառավարութեան մարդիկ մէջ մտան. ժողովուրդը դէմ գրին. և արիւնհեղութիւն ալ եւ: Ասով հարկ եղաւ զինուորներու խոռմբ գալ պահպանութիւն ընեն թէ հոն և թէ ժամանչէլ ապարակը և ուրիշ մէկ երկու տեղեր ալ: Փետրիվար 5 ին ու 6 ին ալ հանդարտութիւնը տարեալ տիրած չէր. շատ բազմութիւն կարքի վրայ. այսուամենային քանի մը տեղ աղասութեան ծառեր կորուեցան առանց մեծ շփոթ մը աղջու. որովհետեւ զինուորները և կառավարուեան մեծերը աղեկ զգուշութիւն ըրին: Խոռվարներուն շատը բանուեցան. օրոնց թիւը 400 ի ու կ'ելլէ. և ասոնց շատը՝ 1848 ին յունիսի մէջ ած շփոթութեան պատճառաւ բանուը գրուած հասարակապետութեան նախագահին առանձին որին աղատիւ աղատուած մարդիկը ըլլալով՝ այս բանու սըցուցին թէ ասանկ շնորհի արժանի մարդիկ եղեր:

Դարձի արգելքը ըլլալուն համար կտրելը պատշաճ տեսնուած էր որ կտրուեցան . մնացածները պիտի մնան , թէ որ անկարգութեան պատճառ ըլլան նէ . չէ նէ անոնք ալ անխնայք ար պիտի կտրուին :

— Ո՞յցբաքաղաքը հանդարտութեան մէջ է . ու
րովհետեւ աղէկ զգուշութեամբ պահպանութիւն
կ'ըլլաց հան : Կառավարութիւնը միշտ ետեւէն ին-
կած է քօմիւնիստներուն վարդապետութիւնները տա-
րածուելուն առաջը առնելու . և որովհետեւ ա-
սանկ բաները հասարակութեան մէջ տարածելու
ամէնէն զօրաւոր միջոց՝ օրագիրերն են, քօմիւնիստ
օրագիրներուն դէմ մասնաւոր եղանակաւ խստու-
թիւն կը բանեցընէ : Քօմիւնիստներուն գլխաւորնե-
րէն մէկը՝ Պ. Ի. Ռուտօն, ատենէ մը ՚ի վեր բանան
է . միշտ կառավարութեան դէմ և ապաստամբու-
թիւն սերմանելու խօսքեր խօսելուն համար : Ի՞այց
բանալը կենալով ալ ուզած բանը հասարակութե-
մէջ կրնար տարածել, որովհետեւ վա պի- բէօֆլը-
ուած օրագրին գլխաւոր հրատարակիչն էր . և ա-
սոր համար դուրսէն իրեն գիր ալ կուգար . ինքն
ալ թէ իր բարեկամներուն նամակ և թէ լրագրին
յօդուածներ կրնար խրկել : Յիշեալ օրագրին մէջ
հասարակապետութեն նախագահին դէմ յօդուած
մը երեւելով՝ Պ. Ի. Ռուտօնի պատիժը խստացաւ .
կառավարութիւնը յասուկ պահապաններ դրու-
սրահը, բանախին գրանը առաջը, և մինչեւ փողո-
ցին կողմէն պատուհանին առաջն ալ . որով ոչ մէ-
կը կրնաց տեսնել . ոչ մէկուն հետ կրնաց խօսիլ, և
ոչ ալ մէկ կտոր մը թժուղթ կրնաց դուրս հանելա-
ռանց պահապանները խմանալու :

Յօդուած մըն ալ ու ֆօնմ լրագրին մէջ երեւեա
լով հրատարակիչը գտառապարտեցաւ որ 4 ամիս
բանտը մնայ և 3000 ֆուանիք տուգանիք վճարէ :

Փարփղէն գուրս և հեռու քաղաքները տառնկ
խառութիւններ զբարլով տօֆ-նիւները իրենց կողմը
շատ զօրացուցած են . ռամիկ և բանուոր մարդիկ
լուղով որ այս գրութեանս հետեւալիներուն մէջ
աղքատ հարուստ կամ իրեն յառուկ ինչք ունեւ
ցոլ պիտի չըլլայ , ամէն բան ամենուն ալ պիտի րէ-
լայ , կամ սապէս հասկըցնենք , մէկ բան մը սրի
պէտք է նէ անոր պիտի ըլլայ մինչեւ որ պէտքը լեց-
ուի , անկէց եարք անոր ըլլալէն պիտի դադրի ու-
րիշ պիտանութիւն ունեցողի մը պիտի ըլլայ , ասիւ-
կայ ով որ լսեր նէ շատ կը հաւնէր . կը փափաքէին
որ այս սկզբունքը ՚ի գործ դրուելու ժամանակին
հասնին . և ով որ այս բանիս արգելք կը կարծէին
նէ՝ անոր գէմ սասատիկ ատելութի մը կ'ունենային :
Եւ այս բանս գողութիւն և ու-աղսկութիւն ըսել
ըլլալով՝ սրովհէտեւ ասոր բնական թշնամին կա-
ռավարութիւնն է , ուստի ասոնք ալ ամէն տեսակ
կառավարութեան թշնամիներն են . կառավարու-
թիւնը տակն ու վաս ընել կ'ուղեն . ամէն առթի
մէջ կառավարութեան կը հակառակին : ՚Իօֆ-նիւն-
ներուն բուն տեղը Օուիցցէրի ըլլալով՝ Օուիցցէ-
րիի մօտ Փառանսացի քաղաքները , ինչպէս են Կու-
նողլ , Լիօն , Պուտո , Կայյն , շատ տօֆ-նիւն կան ,
և միշտ վախ կայ որ այս տեղներէն մէկ ընտանե-
կան պատերազմմը սկսի , ուստի առելի զգուշու-
թիւն այս կողմերուս վաս կ'ըլլոն : Կառավարու-
թիւնը կարգադրեց որ ՚Պ. Քատէլսին զօրապետը
Պուտո նստի . ՚Պ. Ջոող օլոն զօրապետը ՚Անբէլիէ ,
որ ՚իսիի մօտ է , և ՚Պ. Ճե. մօ , ՚իսն քաղաքին
մէջ . որպէս զի աշարժութեամբ տօֆ-նիւներուն ա-
մէն ընթացքը զիտեն , և նային որ խռովութիւն
մը ելլելու նշան առանելիուն պէս զօրանալու ժա-
մանակ չձգեն : ՚Ասայմէ յիրաւի ասանցմէ չլախցը-
ւիր . բայց կրնաց ալ զօրանալ , թէ որ աղէկ զգու-
շութիւն առա ի :

Այսոնց գրութիւնը զօրանալը ո՞րքան վնասակարէ հասարակաբետքաւթեան եկամուկը, բաղդատաւթեամբ հաշիւ եղած առևնուած է : Առջիւարին ամբողջութեամբ հաշիւ եղած առևնուած է :

Նէր հասարակաց գանձէն . հիմայ ասոնց համբան-քը 10,000 հոդիի ինջած է : Առաջ խմելիքի տուրքը շատ պակսած էր . աղքանները խնայութեան սըն-տուկը աւանդ ձգած ստակնին ետ կ'առնեին : Հե-մա խմելիքներուն տուրքը առջի տարուընէ վեց միլիոն ֆուանք եվել եղաւ . և խնայութեան սըն-տուկը առաջին յարգը գտաւ . հոն աւանդ ձրդ-ուած ստակներուն գումարը 27,886.000 ֆուանքի կը հանի : Հայ այս աղէկութիւններս պիտի ոչըն-չանան , երբ որ քօմէնիսունէը զօրտանան :

ԱՆԳԱՄԱ: Յայտնի է որ Խնկիլիղել ձեռք Խնկիլթէռռայէն դուրս ընդարձակ և բազմամարդ երկիրներ կան, որ դադիմականութիւն ոչընդհակա ըստին և ասանկ են Ավելիանիսայի կղզիներուն մէջ և Վաստրալիա կամ նոր Օլանտա, և Հնդկաստանի ընդարձակ երկիրները, և Վարիկէի գլուխ բարեյուսոյ ըստած երկիրը և Վաներիկայի մէջ Քանտա և ուրիշ շատ տեղեր : Այս իրարմէ տեղով և կլիմայիւ և ազգաւ և բնաւորութեամբ և սպառութեամբ հեռու տեղեր որ իրարու նմաննելու բան մը չունին, միօրինակ կտուալսրութեան տակ էին, իրենց պիտոցիցը յարմար յատուկ օրէնքներ չունէին . և այս կերպով կառավարելը ոմանց բնական և բարյական պարագայիցը յարմար գալով աղէկ երեւեր ալնէ՝ ուրիշներուն պարագայներուն ընդդէմ դալով գէւ և բռնական կ'ըլլար : Նոր Օլանտայի ընդարձակ և ստիկաւամարդ երկիրը Խնկիլթէռռայի մեծամեծ յանցաւորներուն աքստրանաց տեղի պէս յատկացած է . ինչպէս որ Այսուաց տէր բութիւնը հին ատենէ ՚ի վեր նոյն նպատակին հա-

մար Ալիսկիր յատկացուցեր էր . և ոռմաննեան մեծազօր տերութիւնն ալ մօտ տարիներս Եղասպիոն տանը յատկացոց : Ալիկայ Նոր Օլանտացի համար ալ աղէկ էր , Խնկիլթէւռացի համար ալ , որովհետեւ տեւ Նոր Օլանտա հասարակածին հարաւային կողմը բարեխառան երկիր մը ըլլալով շատ բարեր էր է . բաց բանուոր մշակ քիչ ըլլալով անապատի պէս անդործ մնալով վայրենի և տնապիտան և վեստակար բայսէր կը բուռոցընէ . և վայրենի գաղաններն ալ շատցած են : Հան տփորի գացողները գոնեկ իրենց ապրուստ ճարելու համար մշակութեան լինալով երկիրն ալ կ'աղէկ կցլնեն . իրենք ալ կ'ապրին . իրենց մէ եվելցածն ալ Խնկիլթէւռա կը խրկեն ստակ շահելու համար : Երկրին ալ բնակիչները այս պատճառ ովու շատնալով՝ գաղանները կը քիշնան : Ծէս որ գլուխ Բարեյուաց երկիրը պասորանաց տեղ յատկացընէր նէ՝ այս աղէկութիւններս չէր ունենար . պանիքեաւեւ տեղը շատ ընդարձակ չէ . և տեղը ւոյն համեմատելով բնակիչները բաւական շատ են : Խնոր համար երբ որ անցած տարի Խնկիլխով կառաւավարութիւնը գլուխ Բարեյուաց ալ խել մը պատճառաբար աքսորեց նէ՝ այն տեղի գաղթականները գէմ կեցան . աքսորեաները ցամաքը հանեւ թաղ չառուին . և թէ որ նաւապետը ինձի հրամանը այսպէս է ըսելավ յամառութիւն ընէր նէ՝ զբնորով գէմ գնելու պատրաստութիւն ալ ունեին . որով ընտանի պատերազմ մըն ալ պիտի բացուէր :

Այս խորհրդածութիւններէս և ուրիշ առողջ
նման պատճառականներէ սովորեալ | օրու Դօնչն Ուս-
ոէլ ազնուականնը՝ Խնկիլցիկ կառավարութեան հա-
ստրակաց սենեկին քօն հառող մէկ օրէնք մը առա-
ջարկեց . որով կ'ուզէ որ գաղթականութեան եր-
կիլներուն կառավարութիւնը պատգամատուորաց
խորհրդաբանով ըլլայ . այսինքն՝ այն գաղթականու-
թեան երեւելի տեղերուն բնակիչներէն խրկուած
մարդոցմով յօրինեալ կառավարութեան խորհրդ-
գարան մը ունենայ , և անսր խորհրդովք կառավարո-
ւի . հարկ ըրլայ կառավարութեան վերաբերեալ
ամեն մէկ հրամանը Խնկիլթէուայի թագաւորու-
թեան ատեանեն սպասելու : Խնկիլցիկ թագաւորոր
առաջիու պէս այս գաղթականութեան երկիրներ-
ուն գերագոյն տէր պիտի ըլլայ . կուսականեւ-
ըը և կառավարիչները ինքն անուանելով . և տե-
ղական խորհրդաբաններուն ըրած որոշմանցն ալ-
ինքն հաստատութիւն առաջիւ : Այս առաջարկուած
օրէնքս թէ որ հաստատութիւն գտնէ նէ՛ գաղթա-
կանութեան ամեն մէկ երկիրներուն ինքնօրէն կո-
ռավարութիւն ստանալու ալ շատ բան չինար :

— Իուլանտացի քանի մը քաղաքներուն աղքաս
բնակիչները բանելու բան չգտնելով , որովհետեւ
ինչպէս որ կ'երեւեի՝ յրտոյն պատճառաւ հասարա-
կաց շնուածները գաղարեցան , և առանկ պարա-
գայներու մէջ ապրուստի նախազարաստութիւն
ալ ըրած ըլլալովիին , յուսահատութիւնը զբրէնք
ստիպէց , տեղ տեղ ժողովքներ ըրին . ոտք ելան
ապստամքութիւն հանեցին . բայց այս ապատակ

բութիւններս առաջկուց խորհուած բան մը ըլլա-
լով և գլուխ ալ չունենալով՝ շուտով ցրուեցաւ .
և առաջին հանդարտութիւնը նորէն տիրեց :

ԱԽՍԴՐԻԱՅ ՅՈՒՆԱԳ ԹԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԻՆ
ՈՒՍՏԱՍՏԱՆ՝ ՅՆԿԻԼԻՍԻ և յունաց մէջ եղած վէճին
համար խրկուած գեսպանը Պ. Օզըրաֆօս, Վ իէն-
նա հանդիպելով առիթ ունեցաւ Վ լոդրիայի տե-
րութեան արտաքին գործոց տեսուչ Ը ու արցըն-
պէրկ իշխանին հետ խօսակցելու, և այս տերու-
թեանն ալ միջնարդութիւնը խնդրեց այս բանիս
մէջ: Իշխանը պատասխան տուաւ, 1832 թուին
երեւելի տերութեանց միաբան գաշնադրութեամ-
բը հաստատուած յունաց տերութեան իրաւունք-
ները ամբողջ և հաստատուն պահելու համար Ուս-
սաց և Վրանարգի տերութիւնները ինչ Ճամբայ-
քունեննէ Վ լոդրիայի տերութիւնն ալ անոնց հետ
մէկ է:

— Կառավարութիւնը իր իշխանութեանը տա
կը գտնուած մեծամեծ գաւառուներուն և թագա-
ւորական երկիրներուն զատ զատ սահմանադրա-
կան օրէնքներ գնելու կը պարապի : Լ օմպարաւեան —
Վ էնէտիեան թագաւորութիւնն ալ այս գաւառ-
ներուն կարգը ըլլութի՝ կառավարութիւն կը խորհի-
քալիսայի ամէն մէկ երեւելի քաղաքներէն իմաս-
տուն և կառավարութեան գործոց հմուտ մարդկի :
Վ իէնիա կանչել, որպէս զի Լ օմպարաւեան — Վ է-
նէտիեան թագաւորութեան պէտք եղած սահմա-
նադրական օրէնքներն ալ ասոնց խորհրդակցու-
թեամբը ընէ :

Հ Ա Ր Ա Մ : Հասարակապետութեան կուսակից
ները տակաւին պէտք եղածին պէս զսպուած չըլ-
լալով, և հասարակաց հանգստութիւնը նորէն աւ-
րելու կամք ունենալին առիթ գտածներնուն պէս
ցըցունելով կ'իմացընեն որ՝ օտար զինուորներաւն
գեռ գործը լլմնցած չէ Հռոմ։ Իրենց շարութիւն-
ցըցունելու առիթ մը դասն Հռոմայու ձիարշաւ-
եղած հանգէստին օրը։ որ էր ըստ լատինացւոց փետ-
ոքրիմար Գ. և այս օրը՝ Հռոմայու հասարակապե-
տութեան աարեգարձն է եղեր։ Ֆիոռէնցէի սրա-
դութօ ըստուած օրագիրը այս գիպուտածն՝ Հռոմէն-
իրեն իրկուած գրէ մը առնելով ատանկ կը պատմէ-
Եիշեալ օրէն քանի մը ժամանակ առաջ հոռ-
մացեցի հասարակապետականները տեսնելով որ
Քանինօյի իշխանին աղան իր հօրը բանած ճամբան
ըըլունելին զատ կը պախարակեր ալ, քանի մը ան-
գամ իրեն սպառնական գրեր գրեցին առանց ըստ
տորագրութեան։ (Օրագիր ընթերցողներուն յայտ-
նի է որ Քանինօյի իշխանը, որ Նաբօլէնն Պօնա-
բարդէ կայսեր եղբօր աղան, և Ֆուանսը հասա-
րակապետութեան նախագահին ալ հօրելոր օրը աը-
զան էր, Հռոմայու նախօկին կառավարութեան յե-
զափոխութեանը ջերմ պաշտպաններէն եղաւ, և
երբ որ ֆուանսը ըստ պապին աշխարհական իշխա-
նութիւնը նորէն հասարակապելով հասարակապետու-
թիւնը վերցուցին նէ՝ ասիկայ ալ Հռոմէն փախա-
ւած է ամենի մէջ մնալուն և նախարարութեան առան-

և Հասմայում աչ անացրս իր սորտահասով տղան , և
իր ազգիկը : Տղան , ինչպէս որ լսինք , հօրը խրմա-
րէն չէր . ուստի հօրը փախտական և աքսորեալ
ըլլալը իրեն սիրուը ցաւելու օրինաւոր պատճառ
մը չուպելով՝ Հասմայուքաղաքական հանգարատու-
թիւնը նորէն հաստատուելուն վրաց ուրախ էր , և
իր ուրախութիւնն ալ յայտնի կը ցըցունէր , և ա-
ռանց ստորագրութեան նամակները իր ձեռքը հաս-
նելէն ետքը ևս առաւել ուրախութեան նշաններ
կը ցըցունէր . որպէս թէ գիրը գրտղները և բոլո-
յեղափակութեան կուսակիցները արհամարհելով
և բանի տեղ չգնելով : Ասոր համար տանիք ալ շա-
նեղացան , և մաքերնին դրին որ հրապարակաւ տա-
կէց վկէժ առնեն , բայց անանկ կերպովմը որ՝ ի-
իրենց ովը բարի ալ չիմացուի :

Ղիտքաւին օրը՝ այս հանդէսիս համար յատիցած հրատարակին մէջ շատ բազմութիւն կարերիկ մարդու և կնիկ մարդու . Քանինցի իշխանին աղան ալ իր քրոջը հետ մէկ տեղ մէկ փառաւու կառքի ֆայէնսի մը մէջ նասած հոն ներկայ էին : Վէս օրէն ժամ մը ետքը մէկ միջոց մը եղաւ հանդարտութեան . ձի վաղցրնելը դադրեցաւ և կառքեց բաւն արշաւելը պիտի սկսէր . աղնուական կնոջ մքովէն անծանօթ մէկը անցնելով ականջն ՚ի վարաւ և երրացւ առէնն է ըստաւ . բայց կինը այս խօսքէ բան մը չհասկրցաւ : Կառքեր վաղցընելու հանդէսըն ալ ժամանակ մը քշեց փառաւոր , բայց հանդարտութեամբ : Հանդէսը լըմինալու նշանը տըրուած առենն էր որ յանկարծ Քանինցի իշխանի

տղուն հեծած կառքին մէջէն մէկ հրաղէնի ձայն
մը ելաւ . ամէնուն սիրու սաստիկ վախ մը մտաւ .
ամէնքն ալցրուեցան և սկսան փախչիլ :

·Բանինօյի իշխանորդին թէպէտ վերաւորուած
և արիւնլուայ . տակաւին ուժը օգտեց կառքէն
վար իջնալու և քոյրն ալ ինչեցընելու . որ այն ալ
վերաւորուած , մարսծ , և մեռածի ալէս էր . էր
կուքը մէկէն Պէսնինի ըստւած պալատը գնացին ,
որ չէրօջ ոճանօ ըստւած ազնուածկանաց ժողովքը
հան ու մասուած էր :

Վաս թնդիւնը և տառնց երկուքին մէկէն վի-
րաւորիլ՝ մէկ փառաւաւոր ծաղկի կապոյզով մը եղաւ,
որ գրաէն մէկը իբրեւ պատիւ կառքին մէջ նետեց.
ինչպէս որ ասանկ հանդէսներու մէջ սովորութիւն
է, բարեկամներու այսպէս ծաղկեներ կը շնորհեն։
Ծաղկին կապոցին մէջ ինքնին ճախող գնասակ մը
կար բիւ բերէ պիլօտ-է, որ կառքին մէջ ինկածին
պէս ճաթեցաւ, կոոր կոոր եղաւ. իշխանորդիին
ձեռքը կուրծքը և բարձքը խալսն չարաչար վիրա-
ւորուեցաւ, մօրուքն ու յօնքուըները այրեցան։
Քրոջն ալթեթեւ մը թեւը վիրաւորեցաւ. բայց
ծանրիէկ վէրք մըն ալ ծունկը առաւ։ Կյոն իրի-
կունը վիրաբոյժ բերուեցաւ. որ իշխանորդիին
մարմնոյն մէջ խրուած բիւրեղի կտորները հանեց.
միւս օրն ալքրոջը վէրքերէն կտորները հանեցին։
Կոոր վէրքերը վախնալու բան մը չունին. բայց իշ-
խանորդիին բարձքին վարձքին վասյի վէրքը քիչ մը վատանդ-
կը ցըցունէ։

ԶՈՒՏՑՑԵՐԻ : Այս երկրիս սահմանակից երկիրներուն հետ ունեցած հաղորդակցութիւնը գրժուար վիճակի մէջ ինկած է : Խտալիայի և Վուդրիայի և Պերմանիայի և Գաղղիայի խոռոշաբանները սովորաբար հոս կը փախչին քանի մը տարիեւ ՚ի վեր : Օսւիցցերիի կառավարութիւնը աղատ ըլսալով և չշպօռութիւն պահելով՝ ամէն եկուներու ընդունելութիւն կ'ընէր . կը պահէր և կը յարգէր ալ . սրավ այլ և այլ երկիրներու վտանգաւոր տեղմը եղած էր հոս :

•Վասիր մը տեղաւու շուղ բիսայի կառավարութիւն
նը գեր խրեկաց Օռւիցցէրիի կառավարութեանը
որ այդ խռովարանները իրենց սահմաններէն դուրս
հանեն . ասոնք պատճառելով որ օտար աէրութեա-
մը գործակալ պիտի չկրնայ իրենց գործոյն խառ-
նուիլ, մտիկ ըրբին : Խոր վրայ Աւստրիա և Բրու-
սիա միաբանելով ծանուցական գեր մը խրկեցին
Օռւիցցէրի որով կ'ուզեն որ այդ խռովարաննե-
րը գուրս հանուին . և թէ որ պէտք ըլլայ նէ՝ իրենիք
ալ կառավարութեան օգնել կը խոստանան . թէ որ
Օռւիցցէրիի կառավարութիւնը այս բանս ընել
չուզէ նէ՝ իրենիք կ'ըստիսին իրենց և բոլոր Գեր-
մանիայի հանդսառութեանը համար Օռւիցցէրի
զօրք խօժել: Օռւիցցէրիի խելքը կարելով որ ա-
սոնց գէմ գնելու ուժը չօգտեր, ֆրանսըզի կա-
ռավարութեանը գիմեց . և հարցուց որ, թէ որ
Աւստրիա և Բրուսիա Օռւիցցէրիի մէջ զօրք խօ-
ժէ նէ՝ հասարակապետութեան նախադահը ինչ
ձամբայ բանել կը խորհի : Վերցովեալ տէրութի.
ներն ալ Ատրոլէսինին գրած էին որ իրենց հետ միա-
բանի : Ասոր ուզզուի պատասխան մը Ատրոլէսինին
կողմէն հրտարակուած չէ . բայց Դայնլ օրագիրը
կ'ըսէ որ, երբ բրուսիացիք Վէօշադէլ մանեն, և
Ոէն գետը անցնին, և Աւստրիացիք ալ Օռւից-
ցէրիի մէջ մանեննէ, հարկաւ ֆրանսայ ալ այ-
երկու տէրութեանց հետ պիտի միաբանի . մանա-
ւանդ՝ Օռւիցցէրիի կառավարութիւնը այս մատե-
րը ֆրանսըզի պատառոյն ալ գտած է . Բօռանդը-
ուից տէղի ֆրանսըզ մարտապետները առանց օրի-
նաւոր պատճառի և առանց ֆրանսըզի դեսպանին
խօսքը մտիկ ընելու բռնի իրենց սահմանէն դուր-
հանելով:

Օռէիցցէրիի կառավալութիւնը՝ գիտնակալով ող
սահմանակից տէրութիւններէն իրեն օգնական
գանելու յայս չեայ . խորհեցաւ և շըջաբերական
մը հանեց բոլոր գաւառներուն . որպէս կը խնդրի
որ այն խռավար քախստականները բնարարութին
գանուին , և շուտ մը իմացընեն ուր ըլլանին , և
գանուածներն ալ Օռէիցցէրիի սահմանէն ձգեր
ելլելու յարդորեն . և ուր երթալիքնին կամ ո
ճամփով Փռանսա մանելիքնին իմանան և իրենց
իմացընեն : Եւ այս բաներուս գործադրութեան
կատարուելուն կամ չկատարուելուն տեղեկու
թիւնը կ'ուզէ կառավարութիւնը մինչեւ փե
տրժար 20 օրը : Օռէիցցէրիէն ասանք դուրս եր
լեն նէ՝ Փռանսայէն և Ասուտէնիսայի երկիրներէ
զատ երթարու յարմար տեղ չունին : Այս երկու
կառավարութեանն անելէց եաբբ մէծ հոգ կ'ըլլա

իրենց երկիրը խաղաղ պահելք :

Թ.ՕՍ.Ք.ԱՆ.Ա. Ուանկապետական յուղմունքը
տակաւին թառըանցի մէջ կը տիրէ . և այն ալ չէ
թէ մինասկ Ֆիուենցէ մայրաքաղաքին մէջ , այլ և
ՈՒէնացի մէջ անդամ , որուն բնակիչները մինչեւ
հիմա միասպետական կառավարութեան շատ սիրով
էին : Այս քաղաքիս մէջ հայրենացիրաց անունով ժո-
ղովք և հացկերցիթ մը եղաւ , այն ժողովքին մէջ
մէկ կարգութաց քահանց մը՝ չափազանց ռամկա-
պետական մտքի վրայ ճառ մըն ալխօսեցաւ : Գիտ-
նալ պէտք է որ՝ Եւրոպացի ամեն տեղ կառավարու-
թեան թշնամի եղողները որ իրենց հայրենիքը ա-
նիշնանութեան և անվերջանալի շփոթներու և
խառնակութեան և թշուառութեան մէջ ձգել կը
խորհին , հայրենասէր անուն առած են վրանին . որով
այս պատուական անունն իր յարգը և պատուակա-
նութիւնը կորսնցուցած է . ասանկներուն հայրենա-
սէր ըսելը հայրենէաց իշտանիւըսելու նշանակութիւն
ունենալով :

Այս խլրտմունքը աւսդրիացւոց կառավարութեան սիրաը կառկած կը ձգէ . և Ելիսութէնշդայն իշխանը՝ որ Թօսպանա կեցող Եւսդրիացի զօրաց գերագոյն հրամանատարն է , շատ մտատանջութեամէջ է . որովհետեւ ամէն օր պատերուն վրայ հասարակութիւնը գրգռելու նոր նոր գրուածներ փակած կը գտնէ : Ուստի ծանուցական գիր մը հանեց . որովհետ իր զօրացը կը հրամայէր որ քաղաքացւոց հետ անուշութեամբ վարուին . բայց անդգամութիւն ընողներուն գէմ ալ արդարութիւնը ՚ի գործ դնելու զանցառութիւն չընեն : Ելա հրամանիս խստութեան կողմը բանեցընելու քանի մը անդգամ առիթ ունեցան զօրքը . կարելի է որ ամէն ատեն իրաւունք ունեցած ալ ըլլան . բայց զինուորները երբ որ բարեկարգութիւնը չխանգարելու համար խանգարիչներուն գէմ խստութիւն բանեցընելու հրաման առնեն նէ՝ ամէն ատեն ճիշդ արդարութիւնը նայելու ժամանակ չեն ունենար :

լուքքայի մէջ ալ նոյն յեղափոխական շարժում
ները կը տեսնուին : Պ. Իօձձի ասպետ մը , որ եր-
բեմն ներքին գործոց տեսուչ էր , օր մը իրիկուան
դէմ մէկ վէրք մը առաւ : Չարագործ մը դանա-
կով զարնելով փորը ձգքեց . Կ'երեւի որ վէրքը խո-
րունի չէ . որովհետեւ բժիշկները դատեր են թէ
զարնուազը ասով չմեռնիր :

ԲՐՈՒՏՍԻԱ: Պատերազմական գործոց տեսու
նախարարը հրաման ուղեց կառավարութենէն ար-
տաքայ կարգի ծախք ընկելու . որովհետեւ քանի մը
բարեկարգութեան թշնամիներու շարժումներ կը
տեսնուին , որոնք զսպելու համար կարելի է՝ թէ
դէքի ձեռք զալնել և բանակ կազմել պէտք պի-
տի ըլլայ . այլ և գրացի տէրութեանց հետ ունե-
ցած յարաբերութիւննին հանդարտութիւնը աւ-
րուելու կասկածներ կուտայ . և հարկ կը սեպուի
Շըռուսիայի զօրքը եվլեցընել . գուցէ տեղէ տեղ
փոխուելնին ալ պէտք ըլլայ :

Բրուսիայի կասկած պատճառով դրացի տէրութիւնն է Տանիմառքա . որովհետեւ Ըլքզիկ - Հօլըդայնի դքսութեանց վրայօք եղած վէճը , որուն համար այս երկու տէրութիւնները իրարու հետ պատերազմ բային , տակաւին խաղաղած չէ և կարելի է որ առաջիկայ ամառուանս մէջ այ պատերազմը նորէն բորբոքի :

Տանիմարդացի խորհրդարանը բացուած ատենը
սովորական եղած. գահախօսութեանը մէջ Տանի-
մարդացի թագաւորը ուրիշ խօսքերուն կարգը ա-
խոռն ալ ըստած էր. « Կուիւր տակաւին վերջացած
չէ . այլ միայն կախ ձգուած է : Վակայն կը յու-
սամ որ սկսուած դեսպանական խօսակցութիւները
մեզ մեր փափաքած վախճանին կը հասցընեն : որ
մեր գլխէ ելած հպատակները մեծ տէրութիւն մլ-
իրենց կոնսակ չունենան ո : Լաւավարութեան երկի-
րորդ խորհրդարանն ալ այս կտորիս պատասխան
տուած է թէ , « մեր հայրենեացը հիմակուան գլու-
նուած դժուար վիճակը ձեր բոլոր հաւատարիս
հպատակաց սրտին վրայ կը ծանրանայ , և անոնց
մեծ անհանգուստութիւն կը պատճառէ . սակայն ա-
մէն ըլլալիքներուն քաջութեամբ դէմ կելլեն ո :

Այս խօսքերս իշխուսիայի տէրութեան աջքին
իբրև սպառնական խօսքեր երեւցան . ուստի Իշ-
խուսիայի արտաքին գործոց տեսուչ նախարարը
Պ. Ելայնից, նոյն տէրութեան կողմէն տանիմար-
քայի Քօբէնհակ մայրաքաղաքը գեսպանական գոր-
ծով գտնուող Պ. Վէրթէյին նամակ մը գրեց վե-
տրովար Եին . որուն մէջ Տանիմառքայի թագաւո-
րին ըսած վերցյիշեալ խօսքը գրելէն եւաբը կըսէ .
“ յայտնի է որ այս խօսքիս մէջ թազաւորին ըսած
մէծ պէրութիւնը կամ գերմանական դաշնակցութիւնը
է ընդհանրապէս, կամ մասնաւորապէս իշխուսիայի
տէռութեանն է : Ենոո համար Շրուսիայի կառա-

վարութիւնն ալ այս պարագայիս մէջ չը կրնար լը-
սել. և հարկ կը սեպէ յիշցընել որ, Ռուսիայի
կառավարութիւնը թէ պատերազմած ատենը և
թէ դեսպանական խօսուկցաւթիւններու ձեռք զար-
կած ատենը գերմանական ընդհանուր դաշնակցու-
թեան անուամբը և անոր հրամանաւը գործեց
Գերմանական դաշնակցութեան ալ նսպատակը ու-
րիշ բան չէր, բայց եթէ նցյն դաշնակցութեան
մէկ գաւառին վայ իրեն ունեցած իրաւունքը
պաշտպանել. և 1846 սեպտեմբեր 17ին ըստած դաշ-
նակցական որոշման մէջ ալ զգուշութեամբ խօս-
ուած էր այս բանիս վրայ : Տանիմառքայի թագա-
ւորին հպատակներուն կամքը հաճեցընելու խօսու-
թնաւ ըլկայ, երբ որ մէկ գաւառի մը բնակիչնե-
րը իրու թագաւորի հպատակ սեպենք . և ամե-
նուն ծանօթ եղած իրաւաբեանական յարաբերու-
թիւններուն նայելով՝ այս խօսքս պիտի ընկրնայ ալ-
լլլալ. անոր համար Ռուսիայի կառավարութիւնն
ալ իրաւունք ունի բաղպեկը Ծանիմառքայի թա-
գաւորին գահախօսութեանը դէմ. որ կուզէ Ծը-
լէ զլիկ - Հոլցգայնի կուիւը անանկ ցըցընել, որ
պէս թէ մէկ տէրութիւն մը իրմէ ապստամբոր
հպատակներուն կռնակ կեցած ըլլայ :

ւին հիմակուան վիճակը, որ երեք տարիի չափ կա
կը քշէ, և տակաւին վերջացած չէ:

ՍՊԱՆԻԱ: Փետրվար 12 (ըստ մեղ յունվար 31), որ լստինացւոց մեծ պահոց առաջին երեք շաբթին էր, և յաջորդ օրը ապաշխարութեան առաջին օրը ըլլալով՝ այն օրը բուն բարեկենդանին վերջին օրը կը սեղուէր, բոլոր կարուպայի մէջ ժողովրդեան տարապայման ազատութիւն մը տալու սովորութիւն կար. որ ամէն մարդ հասարակաց խաղաղութիւնը չի վրդավելով ինչ կերպ ուրախութիւն կ'ուղէ նէ ընէ : Այս տարի Ապանիսայի կառավարութիւնը այն օրը արտօսքց կարգի գգութը. թիւն մը բանեցուց : Թէ պէտ հասարակութեան ուրախութիւնը ասովի բնաւ չի նուազեցաւ. բայց բան հասկըցող մարդիկ էի աղէկ կասկած ըրին, թէ գուցէ կառավարութիւն մէկ գաղտնի գաւակցութեան մը լուր առած է. և անոր համար այս ըզգ գութը թիւններս կ'ընէ : Եւ յիրաւի թէ որ անանի բան մը չի կար նէ՝ այս բաններս աւելաց էին. և պարապ տեղը հասարակութեան սիրառ անհանդքար տութիւն ճակելէն դատ ճին ծառայէր :

‘Հիւտոր պահապան զօրաց բաղմութիւն, մէս զինուորական հրամանատար մը գլուխնին, ամէս փողցիները յաճախ կը պարտէին : Վատրիս քաղաքին զինուորական գերագոյն հրամանատարն աղքաղմաթիւ զինուորներով քաղաքին այլ և այլ փողցները կը պարտէր . որպէս զի տուած հրամանի ձիշդ բռնուելուն ինքն ալ անձամբ տեղեկութիւն առնէ : Տեղ տեղ խումբով ջրը կայնած էին . քաղաքին բուերտա գել աօլ ըսուած դրանը քով կեցող պահակեր զինուորներուն ապասպըրուած էր որ մանսոզ ելլողներուն վրայ աղէկ զդուշութիւն ենքն :

ԲՕՐԴՈՒԿԱՆ. Յօմարի կոմին վրայ ամբաստանութեան տանութիւն մը լըսալը՝ այն ամբաստանութեան քննութիւնը եղաւ փետրվար 9 ին . և բաղմութեալ պատուի անպարտ գտնութեցաւ . բայց ինքն կոմիր այնպէս վարմունք մը ունեցաւ , որ շատ մարդիկ , և մանեաւանդ կառավարութեան մեծերուն հակառագտնուողները՝ անանկ բարձրաստիճան մարդու մշկ վայլեցուցին : Քննութեան օրը Ալսուանհայր դուքսը որ հօրդուկալի տէրութեան ատենադպիկ ըլն էր , Յօմարի կոմին դէմ վիճակ ձգած էր . որ պէս թէ անեկայ պարտաւոր յըրունելով : Յաջորդ օրը այս դուքսը պալատը կանչուեցաւ , և թագուհին իւր ձեռօքը ասոր հրամարման թուղթը ասու

տուաւ . որով ատենադպրութեան պաշտօնէն զըրկուեցաւ :

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ։ Փետրվար 22, չորեքշաբթի օր
Խնկիլիզի բօրբոքին լսուած շոգենաւը կոստանդր-
նուպօլիս գալու ատենը Աթէնքի բէրէին նաւա-
հանդիսուր հանդիպելէն ետքը հոս գալովլուր բե-
րաւ որ ինկիլիզները Յունաստանի նաւահանդիսու-
ներուն պաշարումը վերցուցեր են. բայց Պ. Շէր-
քը ծովագետը տակաւին իրեն բռնած հոսմի նա-
ւերը ետ է տուեր։

Նյոն նաւել լուր բերաւ որ՝ ինկիվզը յունաց
տէրութեան հետ ունեցած վէճին մէջ ֆւանսըզին
մտնելը ընդունելով, Ֆրանսայի հասարակապե-
տութեան նախագահն ալ այս գործոյս համար Պ.
Կռօ անուն երեւելի անձը Աթէնք խրկեց որ մար-
տի 1 (փետրվար 17) յիշեալ քաղաքը հասաւ :

ОГУЗОВА Е.Ю.

Ասպարագական : Ե՞՞նիմէր օրագիրը յունվար 13
թերթին մէջ կը գրէ : « Այս օրէս արեւուն վրայ
նշանաւոր բիծ երեւցաւ : Տեղն էր արեւուն ըս-
կաւառակին կեդրոնէն քիչ մը վրայով . և ձեւը
երկար բոլորաձեւի պէս : Մերկ աչքով ալ կրնար
տեսնուիլ . բայց հեռացոյց գիտակով այս բիծին
քովերը կը տեսնուէին շատ մը ուրիշ մանր բիծեր
իրարու այնքան մօտ՝ որ մերկ աչքով նայողին ամե-
նը մէկէն մէծ բիծին կըցուածի պէս մէկ կտոր
կ'երեւին ո :

ՕՐԵԱԴՅԱՒԹ

Արգայ հրատարակիչ Հայաստան լրագրին

Ե Պօլիս

Համազգեւաց ընկերութեանը 1848 դպրոցին մէջ, հանել
ըստ վիճակի, (բժիշկոն) այլ և այլ մէծ արգելվածքուն չէ գոր
ծուաբութեան, այսօր ահա նոյն ընկերութեանը իւ իւ իւ
իւ-ը հին պարտութեան արագութեամբ կատարել ըստ Ա-ու իւ իւ իւ
րուն, յարգոյ հրատարակիւն, որ Յեր օրագիրին դշայաւ-ը հրա
դարակիւն իւ մարդի ամսոյն 19 իւ կի-ըամիկ օր ժամը 8 իւ վան
ձակը պիտի հանունի իւ-ը Պեյզուլը թաղվն մէջ ունեցած ժա
ռվարանը և ապագ և ամեն առանձին գնուն անք հրամայել ըստ, եւր
իւ գործունիւնների ուղարկուած:

28 *Hannibalsch 1850 b. 26.000*

Տեսու չ թ համաղպեաց
ընկերութեան :

28 մետրվարի 1850 կ. Պէտողւն

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

— Անըշես որ կը աւենուի , լբագրոյ հրատարակիչն
Յանձնանես պրուսացի տէր լարապետուան Չամաճէնց
1850 թարին հաշումն լբագրոյ տարեկան առաջնաւորուան
անդրագիւները այս սպորտգործնեամբ արուելուուը ինքնի
յայտնի բան ճշն աւ էր նէ համ աւ նշանակիւլը հարի սեպէ
պինչ :

2008 CEEB

ԵՐԱԳԾԻԱ

Պատմական հայություն

HOUSEHOLD QUOTE

Ե Վ Ե Զ Ի Բ Ի Ա Մ Ա Ն